

УДК 334.72:330.341.1

СТРАТЕГІЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Сталінська О.В., д.е.н., професор, Донецький національний університет**Сталінська О.В. Стратегія капіталізації потенціалу підприємства**

У статті розглянуто теоретичні аспекти та основні підходи до трактування поняття «стратегії капіталізації потенціалу» та її складових як об'єкту управління. Забезпечення стратегічного управління підприємства визначається впровадженням принципів сталого розвитку, яке дозволяє регіональній соціально-економічній системі отримати можливість зростання капіталізації потенціалу у довгостроковому періоді. Проведене дослідження дозволило виділити основні елементи, пов'язані з формуванням і функціонуванням стратегії капіталізації потенціалу промислових підприємств. Показана роль стратегічного потенціалу в системі управління підприємством з урахуванням фiktивної та реальної капіталізації.

Об'єктом дослідження є процеси формування та управління стратегією великих промислових підприємств. Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади побудови і функціонування механізмів та моделей стратегії капіталізації потенціалу підприємств. Доведено, що стратегія капіталізації потенціалу підприємства – це складний процес концептуального бачення та практичного формування потенціалу, втілення та розвитку стратегії капіталізації, який включає стратегічний аналіз, формування концепції, побудову стратегії, планування та організацію її реалізації, регулювання внаслідок підсумків контролінгу.

Ключові слова: стратегія розвитку, капіталізація, потенціал підприємства, методи, моделі оцінки капіталізації.

Сталінская Е.В. Стратегия капитализации потенциала предприятия

В статье рассмотрены теоретические аспекты и основные подходы к трактовке понятия «стратегия капитализации потенциала» и ее составляющих как объекта управления. Обеспечение стратегического управления предприятия определяется внедрением принципов устойчивого развития, которое позволяет региональной социально-экономической системе получить возможность роста капитализации потенциала в долгосрочном периоде. Проведенное исследование позволило выделить основные элементы, связанные с формированием и функционированием стратегии капитализации потенциала промышленных предприятий. Показана роль стратегического потенциала в системе управления предприятием с учетом фiktивной и реальной капитализации.

Объектом исследования являются процессы формирования и управления стратегией крупных промышленных предприятий. Предметом исследования является теоретико-методологические основы построения и функционирования механизмов и моделей стратегии капитализации потенциала предприятий. Доказано, что стратегия капитализации потенциала предприятия - это сложный процесс концептуального видения и практического формирования потенциала, воплощения и развития стратегии капитализации, который включает стратегический анализ, формирование концепции, построение стратегии, планирование и организацию реализации, регулирования вследствие итогов контроллинга.

Ключевые слова: стратегия развития, капитализация, потенциал предприятия, методы, модели оценки капитализации.

Stalinska O. Capitalization of potential enterprise strategy

The article deals with the theoretical aspects and the basic approaches to the interpretation of the concept of "potential capitalization strategy" and its components as object management. Providing strategic management determined implementation of the principles of sustainable development, which allows regional socio-economic system gain capitalization growth potential in the long run. The study allowed to identify the main elements associated with the formation and operation strategies capitalization potential industry. The role of strategic capabilities in enterprise management system based on real fiktivnoyi and capitalization.

Object is the formation and management strategy of large industrial enterprises. The subject of the research is theoretical and methodological principles of construction and operation mechanisms and models of potential strategies capitalization companies. Proved that the potential of the company's capitalization strategy - a complex process of conceptual and practical vision of capacity building, implementation and development strategy of capitalization that includes strategic analysis, concept formation, construction strategy, planning and organization of its implementation, as a result of the outcome of regulation controlling.

Keywords: strategy development, capitalization, enterprise potential, methods, evaluation model capitalization.

Постановка проблеми. Проблема управління потенціалом підприємств у сучасній економіці висвітлює важливе питання організації стратегічного управління потенціалом на основі удосконалення загальних механізмів управління підприємством.

Багато проблем, пов'язаних з управлінням і капіталізацією потенціалу, не тільки не вирішені, але деякі й не окреслені. Так, у наукових дослідженнях ще не досить чітко визначені позиції щодо створення теоретичного базису для побудови механізмів формування стратегії капіталізації потенціалу підприємства й технології її оцінки. Практично відсутні роботи, які б комплексно розглядали питання розробки конкретних методів і методик оцінки капіталізації потенціалу та рекомендацій з їхнього використання в організаційному механізмі стратегічного управління підприємством. Тому теоретико-методологічні та практичні аспекти управління стратегією капіталізації потенціалу потребують адаптації наробітків, наявних у практиці розвинених країн, до умов вітчизняної економіки, що трансформуються.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло питань, пов'язаних з концептуальною основою стратегічного управління в цілому, висвітлено у працях Р. Акоффа, Б.Альстренда, І. Ансофа, В. Гейця, В. Герасимчука, Дж.Лемпела, Г.Мінцберга, А.Наливайко, О. Тридіда, Е. Фігурнова, Д. Шевченко та інших.

Питанням формування, управління й оцінки потенціалу підприємства присвячені роботи В. Ветлінського, А. Воронкової, В. Голикова, І. Лукінова, О. Ляшенко, І. Отенко, В. Ревенка, І. Хомича, М. Чухрая. Однак, практично неопрацьованими залишилися питання адекватної оцінки капіталізації потенціалу підприємств, методологічних основ управління стратегією капіталізації великих промислових підприємств.

Метою статті є розробка теоретико-методологічних засад формування стратегії капіталізації потенціалу підприємства для забезпечення довгострокового сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Широта сучасних підходів до визначення сутності стратегії розвитку підприємства свідчить про необхідність дослідження глибинних закономірностей та взаємозв'язку з капіталізацією потенціалу. Для вирішення цього теоретичного завдання та розв'язання практичних проблем застосована універсальна методологія – системна. Загалом поняття системи включає відмежовану від зовнішнього середовища сукупність взаємопов'язаних частин (компонентів), яка володіє якісно вищими та складнішими властивостями в порівнянні із сумою властивостей її частин і характеризується певним складом (набором) компонентів і певним способом їх взаємодії [1]. Але необхідно у даній проблематиці визначити систему як сукупність взаємопов'язаних елементів, об'єднаних єдиною ціллю і загальними цілеспрямованими правилами взаємовідносин [2] відносно питання управління стратегією капіталізації потенціалу соціально-економічних систем регіонального (підприємства та їх об'єднання) та національного рівнів (галузі та комплекси).

Забезпечення стратегічного управління підприємства визначається впровадженням принципів сталого розвитку, яке дозволяє регіональній соціально-економічній системі отримати можливість зростання капіталізації потенціалу у довгостроковому періоді.

У теорії систем [3] показано, що результати функціонування і розвитку будь-якої великої системи залежать головним чином від того, який потенціал системи і наскільки ефективно здійснюється управління цим потенціалом. Стосовно до розглянутого нами предмету

дослідження йдеться про стратегічний промисловий потенціал підприємства, відтворення якого лежить в основі розвитку сфери матеріального виробництва України, та системи стратегічного управління розвитком такого потенціалу як ключових умов його практичної реалізації.

Процес стратегічного розвитку підприємства може бути представлений як процес усунення причин невідповідності наявного у підприємства потенціалу до вимог навколишнього середовища, вибору стратегії, що визначає його подальший розвиток та підвищення ринкової вартості [4]. Цей процес орієнтований на перспективу і організовується відповідним чином, виходячи з вимог і тенденцій змін факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Його виконання вимагає чіткого уявлення про реальні можливості підприємства, можливості оцінити їх сукупну величину, ступінь використання та напрямки розвитку, таким чином формування саме базису оцінки капіталізації потенціалу

Потенціал підприємства – здатність підприємства залучати та об'єднувати три рівні зв'язків і відносин – ресурси, резерви та потенції. У даному випадку під «потенціями» розуміємо стратегічні ресурси та здібності, які орієнтовані на майбутній розвиток, або набувають можливості використання зараз за умов сталого розвитку та впливу зовнішніх факторів.

Значимість підвищення капіталізації проявляється також у контексті проблеми створення фінансової системи України, тобто реально беруть участь у господарських процесах банків і розвитку фондового ринку. Можливість побудови ефективної фінансової системи визначається рівнем капіталізації активів. У цьому зв'язку капіталізація великих промислових підприємств - один з важливих інструментів оцінки вартості капіталоутворюючих факторів як основи капітального багатства нації.

Висока капіталізація українських активів - необхідна передумова переходу економіки до інвестиційної моделі соціально-економічного розвитку. Вітчизняні активи сьогодні представлені такими капіталомісткими галузями важкої індустрії як металургійна промисловість, паливно-енергетичний комплекс, енергетичне і важке машинобудування, електроенергетика та ін. Виробнича і наукова база, технології багатьох з цих секторів економіки – унікальні, нагромадження капіталу в яких потребувало великих матеріальних витрат коштувало витрат на десятиліття напруженої праці.

Занижена вартість вітчизняних активів і, як наслідок, звуження вартісного обсягу українського ринку сьогодні не відповідають масштабам вільних фінансових ресурсів, що належать компаніям експортного сектора [5]. В результаті розширення меж бізнесу компаній цієї категорії відбувається в тій чи іншій формі вивозу капіталу. Тому адекватна оцінка їх ринкової вартості - шлях до здійснення збалансованих за масштабами і значенням цих галузей стратегічних інвестицій, в тому числі, з боку зарубіжних компаній.

Капіталізація підприємства – ринкова вартість всіх акцій підприємства, яка залежить від інтегральної оцінки його активів (матеріальних і нематеріальних), прибутковості, затребуваності продукції на ринку, стану виробничого обладнання, наявності ноу-хау, кваліфікації персоналу та інших характеристик, що не піддаються точному кількісному визначенню.

Капіталізація підприємств є найважливішим фінансовим показником, у якому відображаються результати діяльності компаній («реальна» капіталізація) та оцінку учасниками фондового ринку перспектив генерування потоку доходів бізнес-структур у майбутньому періоді («фіктивна» капіталізація).

Капіталізацію промислового підприємства потрібно розглядати з позиції процесного підходу, вона проявляється в підвищенні ринкової ціни підприємства [6]

Слід також враховувати, що проблема підвищення капіталізації вітчизняних активів проявляється на тлі нових тенденцій у функціонуванні світової економічної системи, враховуючи вимоги до якості глобального економічного зростання, нові фактори росту вартості капіталу, регіоналізацію економічного простору. В умовах переходу від інтегрованої (централізованої) моделі просторової організації економіки, характерної для індустріального укладу господарства, до моделі мережових регіонів і виробничих кластерів не рідко виникають нові перешкоди для зростання капіталізації потенціалу активів [7].

Капіталізація потенціалу, як доведено більшістю наукових досліджень, визначається наявністю та ефективністю використання стратегічного потенціалу, який, опираючись на ресурсну базу, включає такі складові, які забезпечують переваги. Згідно концепції В. Мікловди та його однодумців, стратегічний потенціал визначається матеріальною та креативною складовими [8].

Таким чином, *капіталізація потенціалу підприємства* — це процес ідентифікації та перетворення спектру стратегічних можливостей та залучених активів підприємства в капітал, тобто у вартість, здатну приносити нову вартість.

Стратегія капіталізації потенціалу підприємства спрямована на ефективне використання та збільшення ринкової вартості (капіталізації) активів підприємства, підвищення фінансових і операційних показників, введення в дію нових високотехнологічних і ефективних виробничих потужностей (інвестиційно-інноваційний розвиток), розширення географії присутності, зміцнення позицій на ключових ринках, сприяння соціально-економічному розвитку регіонів, а також мінімізацію впливу на навколишнє середовище.

Таким чином узагальнюючи й удосконалюючи дослідження в даному напрямі запропоновано до основних принципів стратегії капіталізації підприємства включити такі:

- принцип цілеспрямованості,
- принцип обґрунтованості форм і методів оцінки капіталізації;
- принцип системності й комплексності щодо розробки стратегії та системи управління стратегією капіталізації підприємства;
- принцип послідовності етапів;
- принцип урахування невизначеності майбутнього як стратегічних можливостей;
- принцип адекватності систем стратегічного управління до змін і умов функціонування великих промислових підприємств;
- принцип результативності та ефективності.

Ключові мотиви досягнення мети - зростання капіталізації. По-перше, при первинному розміщенні акцій висока капіталізація дозволяє отримати більше коштів за участь інвестора в капіталі. По-друге, у разі запозичення фінансових ресурсів, висока капіталізація визначає більш низьку вартість позикових коштів. По-третє, висока капіталізація - це певний захист від недружного поглинання. Нарешті, по-четверте, зростання капіталізації - це один із засобів узгодження інтересів різних груп власників.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку у даному напрямку. Виходячи з результатів проведеного дослідження, можливо визначити, що стратегія капіталізації потенціалу підприємства – це складний процес концептуального бачення та практичного формування потенціалу, втілення та розвитку стратегії капіталізації, який включає стратегічний аналіз, формування концепції, побудову стратегії, планування та організацію її реалізації, регулювання внаслідок підсумків контролю. При всій значущості кожного з вказаних елементів визначальна роль належить стратегічному аналізу, стратегічному плануванню та вибору стратегічної моделі оцінки капіталізації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Дуднік І. М. Вступ до загальної теорії систем / І. М. Дуднік. – К. : Кондор, 2009. – 205 с.
2. Месарович М. Общая теория систем: математические основы /М. Месарович, Я. Тахакара. – М. : МИР, 1978. – 311 с.
3. Бергаланфи Л. Общая теория систем: критический обзор. – Сб. «Исследования по общей теории систем». – М.: Прогресс, 1969. – 264 с.
4. Мотов М.А. Проблемы управления экономическим потенциалом предприятия в рыночных условиях // [Електронний ресурс] // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов — Режим доступа: / http://www.jurnal.org/articles/2011/ekon39. html.

5. Малова Т. А. Капіталізація активів: фактори, пріоритети [Електронний ресурс] — Режим доступу: / <http://www.auditfin.com/fin/2005/3/Malova/Malova%20.pdf>
6. Сатушева К.В. Формування системи стратегічного управлінського обліку в управлінні вартістю підприємства // [Електронний ресурс] // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2013, вип. 24 с.265-272 — Режим доступу: / irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiiirbis_64.exe?..
7. Могилова А. Ю. Капіталізація промислового підприємства: нова стратегія росту : монографія / А. Ю. Могилова; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. - Донецьк : ІМА-Прес, 2014. - 271 с.
8. Мікловда В. П. Стратегічне планування як фактор конкурентоспроможності: теоретичний та практичний аспекти: монографія / В. П. Мікловда, Н. Ю. Кубиній, Ф. Ф. Шандор, Ю. О. Дідович, Г. В. Кіш. - Ужгород : Закарпаття, 2011. - 201 с.

УДК 331.5 : 338.1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКІВ ПРАЦІ І ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сторожук О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки праці та менеджменту Кіровоградський національний технічний університет
Заярнюк О.В., к.е.н., доцент кафедри економіки праці та менеджменту Кіровоградський національний технічний університет

Сторожук О.В., Заярнюк А.В. Актуальні проблеми розвитку ринків праці та освітніх послуг в сучасних умовах

В статті розглянуто актуальні проблеми розвитку ринку праці і ринку освітніх послуг. Здійснено аналіз сучасного стану ринку праці і ринку освітніх послуг регіону на матеріалах Кіровоградської області. Охарактеризовано ключові проблеми взаємопов'язаного функціонування ринків праці і освітніх послуг. Запропоновані напрями удосконалення взаємодії ринку праці і ринку освітніх послуг регіону.

Ключові слова: ринок праці, ринок освітніх послуг, взаємодія

Storozhuk O.V., Zaiarniuk A.V. Aktualnye problemy razvitiya rynkov truda i obrazovatelnykh uslug v sovremennykh usloviyakh

В статье рассмотрены актуальные проблемы развития рынка труда и рынка образовательных услуг. Осуществлен анализ современного состояния рынка труда и рынка образовательных услуг региона на материалах Кировоградской области. Охарактеризованы ключевые проблемы взаимосвязанного функционирования рынков труда и образовательных услуг. Предложены направления совершенствования взаимодействия рынка труда и рынка образовательных услуг региона.

Ключевые слова: рынок труда, рынок образовательных услуг, взаимодействие

Storozhuk O., Zaiarniuk O. Actual problems of development labor market and educational services market in modern terms

The purpose of article is research to actual problems of the labor market and the education market. The authors analyzes and identifies the current state of the labor market and the education market in the Kirovograd region. Key problems in the functioning of the labor market and the education market were found. Ways to improve the interaction between the labor market and the education market in the region have been proposed.

Keywords: labor market, the market for educational services, interaction

Сучасні тенденції в розвитку українського ринку праці проявляються в активізації трудової міграції, уніфікації кваліфікаційних систем, підвищенні вимог до професійної кваліфікації працівників. У цьому зв'язку ринок праці починає висувати абсолютно нові запити до ринку освітніх послуг, в яких відображаються зміни, що відбуваються в економіці України. Однак на практиці існує певний розрив у невідповідності пропозиції підготовлених в освітніх установах професійних фахівців попиту на них з боку роботодавців. Незбалансованість обсягів потреби (з боку підприємств) у працівниках певних професій з обсягами пропозиції (з боку освітніх закладів) призводить до суттєвих диспропорцій: збільшення кількості претендентів на одну вакантну посаду за одними видами професій і нестачі кваліфікованих працівників за іншими.

Водночас, світовий досвід свідчить, що успішний розвиток ринку освіти має бути заснованим на взаємній інтеграції та тісній взаємодії з ринком праці, що є запорукою їх обопільної конкурентоспроможності, оскільки дозволяє формувати освітні стандарти і професійні вимоги до фахівців відповідно до потреб роботодавців.

У зв'язку з цим дослідження особливостей взаємодії ринку праці і ринку освітніх послуг і пошук шляхів їх інтеграції в сучасних умовах економіки України є актуальним.

Теоретичні та практичні аспекти дослідження зайнятості, ринку праці населення знайшли своє відображення у наукових працях вітчизняних вчених-економістів: О. Волкової [1], І. Гнибіденка [2], І. Петрової [3; 4], Ю. Маршавіна [5], В. Петюха [6], Л. Лісогор [7] та ін. Дослідженню проблем ринку освітніх послуг та діяльності закладів вищої освіти присвячені роботи О. Грішнєвої [8], О. Гарашук [9], В. Куценко [9] та ін. Проте питання організаційної та економічної інтеграції ринку праці і ринку освітніх послуг в Україні та її регіонах залишаються невирішеними. Тому метою дослідження є виявлення актуальних проблем розвитку ринку праці і ринку освітніх послуг в сучасних економічних умовах та пошук шляхів удосконалення взаємодії цих інститутів.

Нинішня гостра політична та соціально-економічна ситуація в Україні поглиблює низку проблем, що гальмують процес забезпечення стабільної зайнятості населення та якісного відновлення трудового потенціалу. Макроекономічна невизначеність, дестабілізація валютного ринку і фінансової системи неминуче призводить до погіршення показників зайнятості на українському ринку праці. Так, за даними Державної служби статистики, ринок праці України у I півріччі 2014 року характеризувався наступними показниками: рівень зайнятості серед населення працездатного віку (від 15 до 70 років) зменшився до 57,9% (60,1% у I півріччі 2013 рр.). Рівень економічної активності населення віком 15–70 років зменшився з 65,0% у I півріччі 2013р. до 63,3% у I півріччі 2014 р. Зниження цього показника спостерігалось здебільшого серед мешканців сільської місцевості. Серед регіонів країни найвищий рівень зайнятості у I півріччі 2014 р. був у м. Києві (62,2%), а найнижчий – у Івано–Франківській та Тернопільській областях (по 54,0%). Кількість вакансій у I півріччі 2014 р. скоротилася на 30,1% порівняно з I півріччям 2013 р. При цьому, кожна четверта вакансія, що пропонувалася – з мінімальним розміром оплати праці. Попит на висококваліфіковану робочу силу майже в 10 разів перевищував попит на некваліфіковану робочу силу.

В цілому, сучасному ринку праці в Україні притаманні такі ознаки як перевищення пропозиції робочої сили над попитом, низька ціна робочої сили, зниження зайнятості у сфері суспільного виробництва, зростання чисельності незайнятого населення, низька частка офіційно зареєстрованих безробітних, зростання молодіжного безробіття, регіональні диспропорції між наявністю і потребою в робочій силі, низька професійна й особливо територіальна мобільність трудових ресурсів, еміграція висококваліфікованої робочої сили тощо.

Одним з основних економічних важелів механізму функціонування ринку праці є заробітна плата. Хоча рівень заробітної плати в Україні все ще нижчий, ніж у більшості розвинутих країн, диференціація заробітної плати залежно від рівня освіти існує. Зокрема, середня заробітна плата осіб з повною вищою освітою вдвічі перевищує заробітну плату осіб, що не мають повної середньої загальної освіти. Тому ринок освітніх послуг у галузі вищої освіти в Україні є достатньо привабливим, що зумовлено можливістю отримання прибутків. Водночас, ринок освітніх послуг не є автономною одиницею, він для свого розвитку повинен взаємодіяти з ринком праці. Головна функція ринку освітніх послуг – бути сполучною ланкою між виробництвом і споживачем освітніх послуг. Але не завжди дана функція виконується